

AUTO MOTO NEWSLETTER

2

Vážené dámy, Vážení pánové,

Tak už je to oficiální. Podle posledních a jako obvykle zaručených zpráv slovného koncilie meteorologů prý přijdeme o jara i podzimy a budeme tu mít jen tuhé zimy a horká léta. Počasí posledních dní a již trochu unavená klimatizace v našich kancelářích jim dávají za pravdu (i když kdo ví, co ještě přinesou ledoví muži po uzávěrce tohoto čísla). A do toho nám opět vyhrožuje ministerstvo dopravy, že zase změní pravidla přezouvání na zimní pneumatiky. Ty by měly být plošně povinné v zimních měsících, což v překladu znamená mezi konkrétně určenými daty. Nám motoristům tak nezbývá než doufat, že se meteorologové shodnou s ministerstvem dopravy, kdy tedy vlastně ty zimní měsíce přijdou a kdy skončí. A co je ještě důležitější, že to potom bude příroda a počasí dlouhodobě respektovat.

Ale dost povzdechů nad rozmary přírody, ministerstva a dalšími živelnými pohromami a pojďme představit další vydání našeho občasníku.

Jindřich Jelínek

Z NAŠÍ PRAXE

Finanční leasing aneb neobyčejný nájem

V českém právním řádu nenalezneme zákonnou úpravu leasingu jako typové smlouvy. V mnohém se sice finanční leasing blíží nájemnímu vztahu a nalezneme v něm i prvky úvěrové smlouvy, přesto není možné na finanční leasing obě typové smlouvy bez dalšího aplikovat. Jak tedy poznáme, že leasingová smlouva či leasingové podmínky jsou v souladu s českým právním řádem?

[STÁHNOUT PDF](#)

Nabývání vlastnictví vozidel od nevlastníka / neoprávněného

V naší praxi se velmi často setkáváme s dotazy týkajícími se přechodu vlastnického práva z nevlastníka na kupujícího. Nejčastěji jsou to otázky zajištění poskytovatelů financování vozidel či prodávajících a dotazy na vlastnictví vozidla při jeho zabavení například při předčasném ukončení leasingu. Jak to tedy je, jaké situace mohou nastat a na co se připravit do budoucna?

[STÁHNOUT PDF](#)

Ochrana vzhledu motorového vozidla a jeho viditelných náhradních dílů

Jedním z hlavních aspektů, který ovlivňuje rozhodování zákazníka při koupi motorového vozidla, je jeho design. Z tohoto důvodu každý výrobce vozidel vynakládá nemalé prostředky na to, aby design jeho vozů byl dostatečně atraktivní a předčil vzhled konkurenčních vozidel. Aby nedocházelo k jeho „kopírování“, chrání si většina výrobců design svých vozidel a jejich viditelných náhradních dílů prostřednictvím registrovaných průmyslových vzorů. Jak tato ochrana v rámci Evropské unie funguje?

[STÁHNOUT PDF](#)

AKTUÁLNĚ

Kupní smlouva a záruka ke zboží v novém OZ

Od 1. ledna 2014 se budou všechny nově uzavírané smlouvy řídit novým občanským zákoníkem. Řada dodavatelů již nyní provádí úpravu svých dodacích podmínek tak, aby byly použitelné jak nyní, tak i za necelé dva roky. Liší se nová úprava kupní smlouvy od té současné zásadně? S čím je třeba počítat?

[STÁHNOUT PDF](#)

Nová úprava poskytování spotřebitelského úvěru

Od začátku roku 2012 platí nová úprava poskytování půjček, úvěrů, odložených plateb nebo jiných obdobných finančních služeb spotřebiteli věřitelem, případně zprostředkovatelem. Co nového nám přináší?

[STÁHNOUT PDF](#)

Finanční leasing aneb neobyčejný nájem

V českém právním řádu nenalezneme zákonnou úpravu leasingu jako typové smlouvy. V mnohém se sice finanční leasing blíží nájemnímu vztahu a nalezneme v něm i prvky úvěrové smlouvy, přesto není možné na finanční leasing obě typové smlouvy bez dalšího aplikovat. Jak tedy poznáme, že leasingová smlouva či leasingové podmínky jsou v souladu s českým právním řádem?

Co legislativci zatím nestačili vložit do zákonné úpravy, to se v poslední době snaží napravit Nejvyšší soud ČR. Ten přijal v roce 2010 několik zásadních rozhodnutí vztahujících se k právům účastníků leasingové smlouvy. Úsilí sjednotit dosud roztržštěnou judikaturu korunoval Nejvyšší soud ČR svým stanoviskem ze dne 8.9.2010 (Cpjn 204/2007), které je zcela zásadní pro formulaci a aplikaci leasingových podmínek ohledně konečného vyrovnání závazků stran při předčasném ukončení leasingové smlouvy. Byl jím rovněž definován smysl a účel finančního leasingu, jenž předurčuje práva účastníků leasingového vztahu, například zda výkon toho kterého práva je v rozporu s poctivým obchodním stykem nebo v rozporu s dobrými mravy. V tomto směru bylo a je nejdiskutovanější právo leasingové společnosti na splátky splatné po odstoupení od leasingové smlouvy pro její porušení leasingovým nájemcem, a to za situace, kdy nájemci bylo vozidlo jako předmět leasingu odebráno. Podívejme se proto, jak

soudci interpretují a chápou účel a smysl finančního leasingu.

V praxi jsou rozlišovány dva základní druhy leasingu – finanční a operativní. Operativní leasing obvykle nezakládá právo na následné odkoupení věci a jeho primární funkcí je funkce užívací. Naproti tomu klíčovou funkcí finančního leasingu je jeho pořizovací funkce, neboť jeho cílem je konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu na nájemce. Podstatou finančního leasingu je závazek poskytovatele leasingu (pronajímatele) předat příjemci leasingu (nájemci) na určitou dobu do užívání věc, kterou pronajímatel obvykle za tím účelem pořídí do svého vlastnictví na základě poptávky a podle výběru nájemce. Na straně nájemce pak spočívá závazek uhradit prostřednictvím leasingových splátek náklady spojené s pořízením leasingu. Po splnění smluvních podmínek má nájemce obvykle právo na koupi předmětu leasingu do svého vlastnictví za cenu, která bývá označována jako zůstatková. Nájemce nese již od počátku leasingového vztahu rizika (nebezpečí škod) spojená s předmětem leasingu, jakož i náklady spojené s jeho užíváním (údržba, daně, pojištění). Oproti nájemnímu vztahu se závazky leasingového pronajímatele omezují na finanční služby, tj. účelové pořízení věci podle potřeb, výběru a určení nájemce s využitím cizích zdrojů (zdrojů poskytovatele leasingu), předání této věci nájemci do užívání a její převedení do vlastnictví nájemce na konci leasingového vztahu.

Smyslem finančního leasingu je proto zajistit za úplatu financování věci pro nájemce, který se k ní chová od okamžiku jejího předání jako k věci vlastní se všemi riziky na straně nájemce (zejména rizika spojená s jejím provozem, údržbou a opravami), a nikoli s riziky vlastníka, jak je tomu u

nájemních smluv. Na leasingového nájemce je přednášena odpovědnost za předmět leasingu i nebezpečí a rizika s ním spojená, čímž se finanční leasing typově odlišuje od běžného nájmu.

Finanční leasing je v praxi alternativou k úvěru, s ohledem na obdobný ekonomický účel. Jedná se o finanční službu, která se od úvěru liší tím, že tu nedochází k poskytnutí peněžních prostředků dlužníkovi a předmět leasingu je do okamžiku jeho převodu na nájemce ve vlastnictví leasingové společnosti.

Leasingový pronajímatel sice zůstává po celou dobu trvání leasingu vlastníkem předmětu leasingu, jeho práva a povinnosti související s předmětem leasingu však náleží nájemci (s výjimkou práva věc prodat či zatížit právem třetí osoby). Leasingovým společností, na rozdíl od pronajímatelů u nájemních smluv, nezáleží na tom, zda a do jaké míry nájemci zhodnocují předmět leasingu, a rovněž nemají zájem na tom, aby se věc, jejíž jsou po dobu trvání leasingového vztahu vlastníkem, vrátila do jejich dispozice. Leasingové společnosti pořídily předmět leasingu do svého vlastnictví nikoli s cílem vyvíjet podnikatelskou činnost jeho provozováním, ale právě a z důvodu leasingové smlouvy s cílem, aby po zaplacení všech leasingových splátek přešel předmět leasingu do vlastnictví nájemce.

Do dispozice leasingové společnosti se předmět leasingu dostane zpět obvykle pouze tehdy, pokud leasingovou smlouvu nedodrží leasingový nájemce (typicky pro nesplacení leasingových splátek). Dojde-li k předčasnému ukončení leasingové smlouvy pro okolnosti na straně nájemce, nenaplní se ani sjednaný účel leasingové smlouvy. Nemění se proto nic na povinnosti nájemce uhradit leasingové

GLATZOVA & Co.

společnosti zbývající leasingové splátky, které se stávají na základě smluvního ujednání splatnými při předčasném ukončení leasingové smlouvy z důvodu na straně nájemce. Od těchto předčasně splatných splátek je však nutno odečíst finanční náklady, které v důsledku předčasného ukončení smlouvy leasingová společnost ušetřila (zbude tzv. odúročena finanční služba), a výtěžek z prodeje předmětu leasingu.

Z výše uvedených důvodů bylo soudem

konstatováno, že pokud leasingová smlouva pro případ předčasného ukončení leasingové smlouvy z důvodu na straně nájemce zakládá právo leasingové společnosti na úhradu všech dlužných splátek, tedy i splátek splatných po odstoupení od smlouvy, není výkon tohoto práva s ohledem na účel a smysl finančního leasingu v rozporu s poctivým obchodním stykem jen proto, že jde o splátky splatné po odstoupení od smlouvy.

Na tomto místě však závěry Nejvyššího

soudu ČR ohledně principů konečného vypořádání předčasně ukončené leasingové smlouvy nekončí. Vzhledem omezené zákonné úpravě musí být tyto podmínky konečného vypořádání v leasingové smlouvě výslovně upraveny, avšak při zachování výše popsaného smyslu a účelu finančního leasingu. Proto se na ně zaměříme v dalším čísle našeho Newsletteru.

Jana Šetřilová

Nabývání vlastnictví vozidel od nevlastníka / neoprávněného

V naší praxi se velmi často setkáváme s dotazy týkajícími se přechodu vlastnického práva z nevlastníka na kupujícího. Nejčastěji jsou to otázky zajištění poskytovatelů financování vozidel či prodávajících a dotazy na vlastnictví vozidla při jeho zabavení například při předčasném ukončení leasingu. Jak to tedy je, jaké situace mohou nastat a na co se připravit do budoucna?

Jak již bylo řečeno, otázku přechodu vlastnického práva z nevlastníka velmi často řeší poskytovatelé velkoobchodního financování vozidel a také importéři. Obě skupiny se typicky ocitají při své obvyklé obchodní činnosti v situaci věřitele, kdy jim kupující dluží za dodávky vozidel či za jejich financování. Mají proto zájem na tom, aby se v případě nepříznivého vývoje obchodní situace kupujícího mohly co nejjednodušším způsobem dostat k dodaným vozidlům, tj. majetku, za který jim kupující dluží, nebo který financují při své obchodní činnosti. Toho se obvykle snaží dosáhnout pomocí výhrady vlastnického práva, případně sjednáním zajišťovacího převodu vlastnického práva ve snaze zabránit kupujícímu vozidlo dále prodat před úhradou jeho závazků.

Další situací, kdy je na místě zabývat se otázkou převodů vlastnictví od nevlastníka, jsou momenty, kdy typicky poskytovatel leasingu vozidel řeší jeho předčasné ukončení, zabavuje přitom

nesplácené vozidlo a zjišťuje, že vozidlo užívá jiná osoba, než leasingový nájemce, která o sobě navíc tvrdí, že vozidlo koupila. Zde je třeba si uvědomit, že skutečně existují situace, kdy lze nabýt vlastnické právo k movité věci (v našem případě k vozidlu) i od osoby, která sama není vlastníkem. V současné době záleží zejména na tom, za jaké situace k prodeji nevlastníkem došlo a v režimu jakého zákona.

Kdy tedy lze podle stávající úpravy nabýt vlastnictví i od nevlastníka?

Zatímco v případě prodeje podle stávajícího občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb. - **OZ**) se kupující nikdy nestane samotnou koupí vlastníkem vozidla, pokud prodávající sám jeho vlastníkem nebyl, tak v případě, že se vztahy řídí aktuálním obchodním zákoníkem (zákon č. 513/1991 Sb. - **ObchZ**) a kupující byl v okamžiku přechodu nebezpečí škody na věci (obvykle v okamžiku převzetí) v dobré víře, že prodávající vlastníkem je, tak vlastnické právo nabude, i kdyby se později ukázalo, že prodávající reálně vlastníkem nebyl.

Úprava tedy není jednotná a je třeba vždy zkoumat, dle jakého předpisu došlo k prodeji konkrétního vozidla. Bohužel právě režim ObchZ se aplikuje na velkou část vztahů, které přicházejí ve shora popsaných situacích do úvahy. Obchodní partneři importérů i poskytovatelů velkoobchodního financování vozidel (tj. především dealeri vozidel) tato vozidla nakupují po výtce právě k dalšímu prodeji při jejich obchodní činnosti a podstatná část jejich prodejů se realizuje dalším podnikatelským subjektům a tedy v režimu ObchZ. Zrovna tak situace, kdy leasingový nájemce prodá dalšímu subjektu vozidlo, které má jen v nájmu,

jsou nezřídka takové, na které se bude vztahovat režim ObchZ. Pomiňme nyní otázky odpovědnosti (a to v posledně jmenovaném případě často i trestní) osob, které se takového jednání dopouštějí a zamysleme se nad možnostmi, které věřitel (importér či poskytovatel financování či leasingu) má.

Ani v popsané situaci, kdy k prodeji došlo v režimu ObchZ, však není ještě vše ztraceno. Jak bylo naznačeno výše, další nezbytnou podmínkou nabytí od nevlastníka je dobrá víra kupujícího v to, že prodávající je vlastníkem vozidla. Konkrétně zákon podmínku formuluje tak, že k převodu nemůže dojít v případě, že „...v době, kdy kupující měl vlastnické právo nabýt, věděl nebo vědět měl a mohl, že prodávající není vlastníkem a že není ani oprávněn zbožím nakládat za účelem jeho prodeje...“. Nestačí tedy „nevědět, že vlastníkem není“. Podle nyní již ustálené judikatury se musí kupující vzhledem ke všem okolnostem a při vynaložení obvyklé a přiměřené opatrnosti před koupí ujistit z okolností, které jsou objektivně zjištělné, že věc kupuje od skutečného vlastníka.

Odkud a kam tato obvyklá a přiměřená opatrnost sahá v námi zkoumaných případech?

Zde bohužel nelze paušalizovat. Bude záležet na konkrétních okolnostech. Soud otázku dobré víry řešil a například dovedl, že kupujícímu (například v případě koupě nemovitostí) nestačí spoléhat na zápis vlastnictví katastru nemovitostí, ale měl by si ověřit i nabyvací tituly prodávajícího (tj. řádné kupní smlouvy, či jiné doklady), neboť tyto jsou objektivně dostupné k nahlédnutí v katastru a je proto přiměřenou opatrností si tyto prověřit.

V případě vozidel však nemáme nic

GLATZOVA & Co.

jako katastr a jeho archiv a je třeba tedy uvedené a pravidlo aplikovat přiměřeně dle okolností. Z uvedené judikatury však plyne, že kritéria nutná pro dovození dobré víry kupujícího jsou naštěstí poměrně přísná. Asi by sice nebylo přiměřené žádat po kupujícím (například zákazníkovi dealera), aby šel prověřovat kupní smlouvy, dodací podmínky a stav účtu dealera, když tyto informace nejsou běžně dostupné. Lze však nejspíše spravedlivě žádat, aby kupující vnímal okolnosti prodeje vozidla a nepodceňoval okolnosti, které mohou mít vypovídací hodnotu, pokud jde o vlastnictví vozidla prodávajícím. Mezi takové okolnosti může patřit například chybějící či nevydaný technický průkaz, technický průkaz se záznamy vlastnictví či práv třetích stran, neschopnost či neochota dealera/proávajícího zajistit registraci zákazníka jako vlastníka/provozovatele vozidla, chybějící klíč k vozidlu a další podobné okolnosti. Ty totiž, ať už samostatně, nebo v kombinaci, mohou znamenat, že kupující „měl a mohl“

vědět, že prodávající není vlastníkem. Jde totiž o okolnosti, které typicky nastávají u vozidel, ke kterým se váže nějaké právo třetích stran.

Bohužel přes výše uvedené znamená rozklíčování každé takové konkrétní situace prakticky bez výjimek soudní spor, což s sebou vždy přináší nejistotu stran co do posouzení a vyhodnocení situace.

A co nás čeká do budoucna?

Od 1. ledna 2014 vstoupí v účinnost tzv. nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 - **NOZ**). Ten nahradí oba dosavadní předpisy (tedy OZ i ObchZ) a do značné míry i sjednotí režim nabývání od nevlastníka (v nové terminologii od „neoprávněného“ - §1109-1113 NOZ). NOZ věc vyřešil způsobem ne nepodobným řešení současného ObchZ. Vlastníkem se podle NOZ kupující stane i pokud prodávající věcí není její vlastník. A

to za podmínky, že byl kupující vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění prodávajícího převést vlastnické právo pokud m.j. k nabytí došlo buď od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku (tj. např. případy dealerů běžně s vozidly obchodující), nebo za úplaty od někoho, komu vlastník věc (vozidlo) svěřil (např. případy leasingových nájemců). Formulace tohoto ustanovení tak navazuje na současnou úpravu v tom, že kupující nemůže jen zůstat v nevědomosti, ale musí se o vlastnictví dostupnými způsoby aktivně ujišťovat, aby byla zachována jeho dobrá víra.

Věříme proto, že posun praxe od současného režimu ObchZ tak nebude v námi sledovaných případech ani podle NOZ zásadní.

Jindřich Jelínek

Ochrana vzhledu motorového vozidla a jeho viditelných náhradních dílů

Jedním z hlavních aspektů, který ovlivňuje rozhodování zákazníka při koupi motorového vozidla, je jeho design. Z tohoto důvodu každý výrobce vozidel vynakládá nemalé prostředky na to, aby design jeho vozů byl dostatečně atraktivní a předčil vzhled konkurenčních vozidel. Aby nedocházelo k jeho „kopírování“, chrání si většina výrobců design svých vozidel a jejich viditelných náhradních dílů prostřednictvím registrovaných průmyslových vzorů. Jak tato ochrana v rámci Evropské unie funguje?

Nejprve si vymežeme předmět našeho zkoumání - průmyslovým vzorem je, zkráceně řečeno, originální a nový vzhled výrobku, který je zaregistrován u příslušného úřadu průmyslového vlastnictví. Takovému průmyslovému vzoru se poskytuje ochrana a nikdo tak nesmí vzhled takového výrobku kopírovat, ani vyrábět či prodávat výrobky se zaměnitelným vzhledem. Vlastník průmyslového vzoru je oprávněn udělovat licenci k využití průmyslového vzoru, čímž je mu umožněno případně profitovat z licenčních poplatků. Jedná se tedy o prostředek ochrany originality vzhledu vůči konkurenci a dále také investic vynaložených na vývoj takového vzhledu.

Z výše uvedené ochrany ovšem existují výjimky, při jejichž splnění je možné využívat průmyslový vzor i bez souhlasu jeho vlastníka. Poměrně obvyklými, ale neškodnými výjimkami jsou například využívání průmyslového vzoru pro vzdělávání či výzkum. Ochrana vzhledu motorového vozidla jako celku nevyvolává žádné zásadnější problémy a pro zjednodušení můžeme říct, že požívá stejnou míru ochrany na úrovni celé Evropské unie. Jinak je tomu u viditelných náhradních dílů motorových vozidel. Zde existují dvě základní skupiny právních řádů. Země, ve kterých je viditelným náhradním dílům motorových vozidel poskytována ochrana v plném rozsahu, mezi které patří i Česká republika a dále pak jiné státy EU, které tuto ochranu vylučují vůči náhradním dílům, které v sobě sice příslušný průmyslový vzor obsahují, jsou ale používány při opravě vozidla s cílem obnovení jeho původního vzhledu, tj. vylučují ochranu pro viditelné druhovýrobové náhradní díly.

Jednoduchý příklad pro přehlednost: Dojde k dopravní nehodě, při níž bude zcela zničen světlomet vozidla. Pokud se budeme pohybovat v právním prostředí České republiky, podléhá každý zde prodávaný náhradní světlomet (je-li k němu registrován průmyslový vzor) zákazu porušování práv vlastníka průmyslového vzoru. Z toho vyplývá, že prodej druhovýrobových světlometů bude v České republice i pro účely oprav motorových vozidel podmíněn udělením licence ze strany vlastníka příslušného průmyslového vzoru. Ve druhé skupině uvedených zemí, například v Nizozemí, je situace odlišná a pro účely oprav vozidel nepožívají viditelné náhradní díly motorových vozidel ochranu. Prodej druhovýrobového světlometu vozidla

tedy nebude v Nizozemí podléhat udělení licence ze strany vlastníka příslušného průmyslového vzoru.

Před několika lety se na půdě Evropského parlamentu objevily snahy o sjednocení rozsahu ochrany vzhledu motorových vozidel a jejich náhradních dílů, které vyústily v návrh, kterým mělo dojít ke změně stávající směrnice o právní ochraně průmyslových vzorů. Základním znakem této změny mělo být uvolnění trhu omezením ochrany viditelných náhradních dílů složených výrobků (motorových vozidel) v případě opravy za účelem obnovení vzhledu složeného výrobku (vozidla). Přestože se kolem návrhu rozvinula značná diskuze, návrh neprošel příslušným legislativním procesem a jednotná evropská úprava v této oblasti je v nedohlednu. Na tomto místě pro úplnost uvádíme, že i takzvaný „průmyslový vzor Společenství“ se této oblasti vyhýbá. Nařízení o průmyslovém vzoru Společenství v současné době neposkytuje ochranu viditelným náhradním dílům vozidel jako průmyslových vzorů vůči dílům, které mají být použity pro opravu vozidel.

Můžeme tedy shrnout, že evropské právo neposkytuje úplnou ochranu viditelným náhradním dílům vozidel, ale ani nezakazuje členským státům, aby takovou ochranu poskytly. Evropská unie zůstává v této otázce rozdělená a jak pro výrobce, resp. vlastníky práv z průmyslových vzorů, tak pro distributory a zákazníky je vždy důležité informovat se o míře ochrany poskytované viditelným náhradním dílům vozidel v daném státě EU, kde působí anebo působit zamýšlí.

GLATZOVA & Co.

Závěrem se nabízí otázka, zda má vůbec cenu přihlašovat u příslušných úřadů průmyslové vzory ve všech státech Evropské unie, přestože nebude poskytnuta úplná ochrana ve

vztahu k náhradním dílům? Podle našeho názoru ano, protože příslušnou registrací náhradního dílu dojde k poskytnutí ochrany proti okopírování náhradního dílu vozidla jiným výrobcem vozidla, která zůstává

základní ochrannou funkcí průmyslového vzoru.

Marek Bednář

Kupní smlouva a záruka ke zboží v novém OZ

Od 1. ledna 2014 se budou všechny nově uzavírané smlouvy řídit novým občanským zákoníkem. Řada dodavatelů již nyní provádí úpravu svých dodacích podmínek tak, aby byly použitelné jak nyní, tak i za celé dva roky. Liší se nová úprava kupní smlouvy od té současné zásadně? S čím je třeba počítat?

Současná úprava

Abychom mohli změny v nové právní úpravě posoudit, neškodí krátce zrekapitulovat tu dnešní. Základem současné úpravy je občanský zákoník z roku 1964. Ten upravuje mimo jiné vlastnictví a jeho nabývání. Kupní smlouvu samotnou upravuje dnešní občanský zákoník velmi střídově. Řídí se přitom zásadou, že vlastnictví lze smluvně nabýt jen od vlastníka a neplatný převod vlastnictví k movité věci - zboží - umí zhojit, jen pokud kupující při převodu je a po tři roky zůstane v dobré víře, že se vlastníkem stal. Podrobněji je upraven prodej zboží v obchodě neboli koupě zboží nepodnikatelem od podnikatele, přičemž tato ustanovení upravují zákonnou odpovědnost za vady, resp. záruku za zboží.

Z evropské úpravy byl do občanského zákoníku převzat koncept shody s kupní smlouvou, který dává kupujícímu právo požadovat výměnu celé věci nebo její opravu (v případě její nemožnosti i odstoupit od smlouvy) pokud zboží při převzetí není ve shodě s kupní smlouvou. Touto shodou se ve zkratce rozumí vlastnosti popisované,

požadované, očekávané a obvyklé. Pokud se takový rozpor projeví do šesti měsíců od koupě, má se za to, že existoval při převzetí věci a prodávající tak musí vyhovět požadavku zákazníka, ledaže se mu podaří prokázat, že rozpor vznikl později.

Kromě toho upravuje občanský zákoník všem důvěrně známou záruku, podle níž se zákazník může domáhat odstranění vady, která se projeví kdykoli ve dvouleté záruční době. Práva zákazníka se řídí podle toho, zda je vada opravitelná či neopravitelná a zda brání řádnému užívání věci. I opakující se opravitelné vady věci opravňují zákazníka požadovat výměnu věci anebo odstoupit od smlouvy. V takových případech má podle dosavadního výkladu zákazník právo vždy na novou věc anebo plnou kupní cenu bez ohledu na to, zda a jak zboží do jeho výměny či vrácení opotřeboval.

Koupi zboží mezi podnikateli upravuje obchodní zákoník z roku 1991.

I nepodnikatelé si sice mají právo zvolit režim obchodního zákoníku pro jejich smlouvu; nemohou se však nikdy vzdát práv, která jim dává výhodnější úprava občanského zákoníku a dalších zákonů. Kupní smlouva je v obchodním zákoníku upravena velmi obšírně a přitom se lze od prakticky všech ustanovení dohodou stran odchýlit.

Má-li zboží vady, musí je kupující oznámit prodávajícímu bez zbytečného odkladu poté, co je zjistil při povinné prohlídce po převzetí zboží anebo poté, co se vada projevila, jinak ztrácí možnost prosadit své nároky z vad zboží u soudu. Ve standardním nastavení odpovídá prodávající jen za vady, které zboží mělo při dodání - to neplatí, pokud byla nad základní rámeček

záruka písemně dohodnuta záruka za jakost. Nároky z vad zboží jsou podobné jako v režimu občanského zákoníku, ale kritériem pro jejich uplatnění není jejich opravitelnost, ale jejich podstatnost (tj. odvíjejí se od odpovědi na otázku, zda by si kupující zboží koupil, kdyby věděl, že se na něm vyskytne daná vada).

Na rozdíl od občanského zákoníku obchodní zákoník jasně stanoví, že v případě, kdy je zboží před jeho vrácením k výměně anebo při odstoupení od smlouvy již zcela či částečně použité, musí kupující poskytnout prodávajícímu náhradu v podobě užítka, který z věci měl (např. amortizaci motorového vozidla).

Zvláštní zmínku zaslouží ještě obchodním zákoníkem upravená možnost nabytí vlastnictví od nevlastníka okamžitě v případech, kdy kupující nevěděl a neměl, resp. objektivně nemohl vědět, že prodávající není oprávněn mu zboží prodat.

Nový občanský zákoník

Dobrou zprávou je, že nový občanský zákoník v případě kupní smlouvy žádnou revoluci nepřináší. Na úvodní obecná ustanovení o koupi navazují ustanovení o koupi movitých věcí, která jsou silně inspirována současným obchodním zákoníkem, ale přitom celkově přehlednější a kratší. Celek završují ustanovení o prodeji zboží v obchodě převzatá ve zkrácené podobě ze současného občanského zákoníku.

Změny tedy nastanou hlavně pro nepodnikatele, kteří si budou muset

GLATZOVA & Co.

zvyknout na dosud pro ně neobvyklou úpravu zejména právě u práv z odpovědnosti za vady, kde je kritériem zásadnost vad, anebo na povinnou prohlídku po převzetí věci. Pro přehlednost si zrekapitulujme z našeho pohledu nejdůležitější a nejzajímavější rozdíly, které nás dále čekají:

- Záruka již nebude muset být upravena písemně - ba naopak, i uvedení záruční doby na obalu či v reklamě bude mít závazné účinky pro prodávajícího. Pokud se tyto údaje budou lišit, bude až na nepodstatné výjimky platit nejdelší uvedená záruční doba.

- Výhrada vlastnického práva, která je dnes často využívána jako levný, účinný a hlavně neformální prostředek zajištění úhrady kupní ceny, bude nově vyžadovat ověřený podpis stran smlouvy. V jiných případech sice bude ujednání platné, ale bude mít velmi omezený dopad, protože bude neúčinné vůči věřitelům našeho dlužníka, tzn., že věřitele neochrání např. v exekuci či insolvenčním řízení.

- Dobrou zprávou pro právní jistotu ohledně vlastnictví věci a méně dobrou z hlediska věřitele v některých případech zajištění je, že občanský zákoník dovoluje nyní nabýt od nevlastníka všem, tedy i

nepodnikatelům; Nová úprava je pak podstatně kazuističtější a podrobnější, než ta současná v obchodním zákoníku a dá se říci, že do určité míry přímo řeší některé otázky, se kterými bylo nyní nutné se vypořádat jen výkladově. Tím zužuje prostor pro nejistotu stran, který při stávající úpravě vedl k určité míře nejistoty,

- Sporná ještě po nějakou dobu zůstane otázka, zda při vrácení zboží kvůli odstoupení od smlouvy anebo při výměně věci musí kupující vrátit užitek (tj. opotřebení), který z věci měl. Zákonodárce zde - podle našeho náhledu poněkud nešťastně - jemně doplnil přejímané ustanovení obchodního zákoníku, čímž pozměnil anebo v lepším případě ztížil jeho výklad a na první pohled se zdá, že přes velmi podobné znění by se užitek ani ve vztazích mezi podnikateli neměl vracet.

- Zcela nově nemá kupující povinnost platit část kupní ceny ve výši, která odhadem odpovídá jeho nároku na slevu z kupní ceny, a to až do okamžiku, kdy bude odstraněna jím reklamovaná vada.

- Ustanovení o prodeji zboží v obchodě vhodně omezuje dosud zbytečně silné právo zákazníka požadovat výměnu celého zboží při jakékoli vadě tak, že nově je možné uplatňovat jen nároky přiměřené vadě

zboží - tj. opravu, není-li možná výměnu součásti, není-li možná výměnu věci, slevu anebo odstoupení od smlouvy. Ustanovení o nárocích ze záruky bohužel není příliš přehledné a navíc se v něm nečekaně objevuje přeжатé ustanovení ze současného občanského zákoníku ohledně opakovaných vad, které pracuje s již zdánlivě opuštěnou typologií odstranitelná x neodstranitelná vada. Pro nás zatím nesrozumitelným zůstává nově vložená věta, podle níž má prodávající povinnosti z vadného plnění v tom rozsahu, v jakém trvájí povinnosti výrobce; představitelný je výklad, kdy by výrobce stál v dodacím řetězci přímo nad maloobchodním prodávajícím - to se ale v dnešním složitém světě stává spíše výjimečně.

Výše popsané změny ve zvláštních ustanoveních nového občanského zákoníku o kupní smlouvě k věcem movitým samozřejmě nejsou všechny, které nás v souvislosti se vznikem a změnami smluv budou zajímat. Zajímavá jsou v této souvislosti například nová ustanovení o způsobu uzavírání smluv, o smlouvách adhezních, o obchodních podmínkách, atd. O tom ale již v některém z dalších čísel našeho Newsletteru.

Jindřich Král

Nová úprava poskytování spotřebitelského úvěru

Od začátku roku 2012 platí nová úprava poskytování půjček, úvěrů, odložených plateb nebo jiných obdobných finančních služeb spotřebiteli věřitelem, případně zprostředkovatelem. Co nového nám přináší?

Text nového zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů je cca. třikrát delší než dosavadní zákon, který platil posledních deset let - a to nemluvíme o přílohách. Zákonem byla do českého právního řádu implementována Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES. Nad rámec požadavků této směrnice ale zákonodárce rozhodl, že pravidla zákona se vedle spotřebitelských úvěrů stejnou měrou použijí na finanční leasing. Nová úprava poskytování spotřebitelských úvěrů nikoli překvapivě posiluje práva spotřebitelů a to zejména rozšířením informačních povinností věřitele vůči spotřebiteli při nabízení, poskytování či zprostředkování spotřebitelských úvěrů a dále rozšiřuje a blíže specifikuje pravidla ochrany věřitele.

Informační povinnosti věřitele

Nový zákon je velmi přesný co do údajů, které musí být spotřebiteli poskytovány. K přetrvávající povinnosti poskytovat roční procentní sazbu nákladů se připojuje řada nových údajů. Zvláštní příloha stanoví, jaké údaje musí být uvedena v reklamě na spotřebitelský úvěr. Jiné přílohy obsahují dlouhé a podrobné soupisy informací, které musí být spotřebiteli předány v samostatném dokumentu před

podpisem smlouvy o spotřebitelském úvěru a které musí být následně uvedeny ve smlouvě. Pouhé předání informací však nestačí - věřitel, resp. zprostředkovatel, musí zákazníkovi - spotřebiteli podat náležité vysvětlení směřující k tomu, aby byl schopen posoudit, zda navrhovaná smlouva odpovídá jeho potřebám a možnostem.

Porušení informačních povinností podle zákona o spotřebitelském úvěru mají za následek řadu právních následků stanovených jak tímto zákonem nebo obecnými právními předpisy, zejména občanským zákoníkem. Podle něj může porušením této povinnosti dojít k relativní neplatnosti smlouvy pro omyl (smlouva je platná, dokud se důvodu její neplatnosti - omylu způsobeného neposkytnutím stanovených informací - nedovolá takto poškozená strana smlouvy). Dalším z obecných následků je možný vznik odpovědnosti za škodu způsobenou takto vyvolanou neplatností právního úkonu. V krajních případech by se mohlo jednat také o trestní odpovědnost věřitele pro trestný čin podvodu.

V případě informací, které musí tvořit obsah smlouvy, kterou se sjednává spotřebitelský úvěr (§ 6 zákona ve spojení s jeho přílohou č. 3) zákon nicméně zdůrazňuje, že jejich absence nemá vliv na neplatnost smlouvy. Zákon o spotřebitelském úvěru však s porušením povinnosti poskytnout stanovené informace v samotné smlouvě spojuje specifické důsledky. V prvním případě se jedná o správní delikt podle § 20 zákona, za který může být uložena pokuta až do výše 5.000.000,- Kč. Dalším následkem absence zákonem stanovených informací ve smlouvě je úročení

spotřebitelského úvěru od jeho počátku ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněné Českou národní bankou, které se přebírá z dosavadní úpravy. Ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná.

Ochrana věřitele

Jednou z nově zavedených povinností věřitele je povinnost uvést v samotné smlouvě, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, informaci o možnosti mimosoudního řešení spotřebitelských sporů prostřednictvím finančního arbitra. S účinností od 1. července 2011 totiž náleží do kompetence finančního arbitra České republiky v souladu s § 1 písm. d) zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, také rozhodování sporů v oblasti spotřebitelských úvěrů. Finanční arbitr tak za předpokladu, že jsou splněny další podmínky uložené zákonem o finančním arbitrovi a dalších právních předpisů v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů rozhoduje spory mezi spotřebiteli a věřiteli, nebo zprostředkovateli namísto soudu.

Dalším prvkem ochrany spotřebitele je nová povinnost věřitele s odbornou péčí posoudit před uzavřením smlouvy schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr na základě informací od spotřebitele anebo z databází dlužníků.

Podle § 11 zákona má spotřebitel právo odstoupit od smlouvy o spotřebitelském věru ve 14ti denní lhůtě. Tato lhůta ovšem nezačíná běžet automaticky s uzavřením smlouvy o úvěru, ale až okamžikem poskytnutí zákonem stanovených informací věřitelem spotřebiteli.

GLATZOVA & Co.

Pro případ předčasného splacení spotřebitelského úvěru, k němuž je spotřebitel kdykoli oprávněn, stanoví zákon limity výše náhrady, kterou může poskytovatel úvěru po spotřebiteli v takovém případě požadovat. Výše náhrady tak nesmí překročit 1% předčasně splacené části úvěru, pokud do konce sjednané doby úvěru zbývá více než rok; v ostatních případech se náhrada dále krátí na polovinu.

Nová živnost

Zákonem o spotřebitelském úvěru došlo také ke změně přílohy č. 2 "živnosti vázané" k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

(živnostenský zákon), kterou se vkládá nový předmět podnikání „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“, pro kterou je požadována odborná způsobilost v podobě středního vzdělání s maturitní zkouškou, nebo osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, nebo 3 roky praxe v oboru.

Přechodná ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru pak stanoví, že podnikatel, který ke dni nabytí

účinnosti zákona poskytoval nebo zprostředkoval spotřebitelský úvěr v rámci živnosti ohlašovací volné „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“, může v této činnosti pokračovat po dobu jednoho roku ode dne nabytí účinnosti zákona. Pokud podnikatel zamýšlí pokračovat v provozování této živnosti, je podle zákona povinen oznámit před uplynutím jednoho roku tento záměr živnostenskému úřadu a doložit doklady prokazující splnění výše uvedené odborné způsobilosti. Marným uplynutím doby 1 roku však oprávnění k poskytování anebo zprostředkování spotřebitelského úvěru zanikne.

Jiří Kostecký

